

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3447/2021. (X. 25.) AB VÉGGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítélete, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Szegedi Zsolt ügyvéd) eljáró indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzése és Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Győri Ítéltábla Pf.I.20.304/2018/4/1. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárás során megállapított tényállás szerint az indítványozó 2016. július 19-én előjegyzett szemészeti szűrővizsgálaton vett részt zöldhályog megbetegedés diagnosztizálása, illetve kizárása céljából. A vizsgálatot nem az indítványozó kezelőorvosa végezte; a negatív diagnózist a vizsgálatot végző orvos, valamint az indítványozó kezelőorvosa egymással konzultálva, közösen állapították meg, melynek eredményéről a kezelőorvos szóban tájékoztatta az indítványozót. A vizsgálat eredményéről az indítványozó nem kapott kézhez ambuláns lapot, azonban később tudomására jutott, hogy a vizsgálat napján mégis készült ambuláns lap, melyre nem került orvosi aláírás, a kezelőorvos személyét pedig tévesen tüntették fel rajta. Az indítványozó 2016. július 20-án panaszt nyújtott be a vizsgálatot végző egészségügyi szolgáltatónál, és találkozott az illetékes betegjogi képviselővel. A vizsgálatot végző orvos – észelve, hogy a korábbi ambuláns lapon nem szerepel aláírás, és a kezelőorvos személye is tévesen szerepel rajta – az indítványozót ismételten megvizsgálta, új ambuláns lapot állított ki és adott át az indítványozó számára; a két vizsgálat eredménye azonos (negatív) volt. A vizsgálatot végző orvos nem tájékoztatta az indítványozót arról, hogy az átadott dokumentum nem a 2016. július 19-i ambuláns lap. Az indítványozó még aznap újabb panaszt nyújtott be az egészségügyi szolgáltatóhoz, melyre nem érkezett válasz.
- [3] 1.2. Az indítványozó ezt követően 2 000 000 forint sérelemdíjat követelve keresetet nyújtott be a Tatabányai Törvényszéken az egészségügyi szolgáltató ellen, arra hivatkozással, hogy az alperes egészségügyi szolgáltató megsértette az indítványozó betegjogi (személyiségi jogai) közül az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 13. §-a szerinti tájékoztatáshoz való jogát és 24. §-a szerinti egészségügyi dokumentáció megismeréséhez való jogát. Az első fokon eljáró Tatabányai Törvényszék 20.P.20.078/2017/31. számú ítéletében megállapította, hogy az egészségügyi szolgáltató megsértette az indítványozó emberi méltóságához, valamint testi és lelki egészségéhez való jogát azáltal, hogy megsértette az Eütv. 13. §-a és 24. §-a szerinti betegjogokat. Mivel az alperes nem tudta igazolni, hogy tájékoztatási kötelezettségének eleget tett, a bíróság szerint megállapítható volt az indítványozó személyiségi jogának sérelme, mely egyúttal a sérelemdíj megállapításának feltétele. A bíróság ugyanakkor az indítványozó által kért sérelemdíj mértékét túlzónak ítélte, és a fizetendő sérelemdíj összegét 500 000 forintban határozta meg.
- [4] 1.3. Az elsőfokú ítélet ellen az alperes egészségügyi szolgáltató terjesztett elő fellebbezést, melyben elsődlegesen a kereset teljes elutasítását, másodlagosan a sérelemdíj összegének leszállítását, harmadsorban pedig a perköltségviselés arányának megváltoztatását, míg az indítványozó fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. A Győri Ítéltábla Pf.I.20.304/2018/4/1. számú ítéletében mindenekelőtt azt rögzítette, hogy fellebbezés hiányában az elsőfokú ítélet keresetet részben elutasító rendelkezéseit nem bírálhatta felül.

A Győri Ítélőtábla ítélete szerint az Eütv.-ben rögzített betegjogok ugyan nem személyiségi jogok, azonban a betegjogok megsértése együtt járhat személyiségi jogok megsértésével is. Jelen esetben az alperes egészségügyi intézmény valóban nem adott ugyan megfelelő tájékoztatást, de a Győri Ítélőtábla álláspontja szerint ez nem érte el a testi épség és az egészség sérelmének szintjét. A Győri Ítélőtábla döntése szerint az ambuláns lap kiadásának elmaradása sérti az indítványozó személyes adatok védelméhez fűződő személyiségi jogát, a bírói gyakorlat szerint ugyanis az orvosi iratok kiadásának elmaradása sérti a beteg személyiségi jogait, függetlenül attól, hogy a kiadás elmaradásának mi a konkrét oka. A Győri Ítélőtábla azonban úgy ítélte meg, hogy az ügy körülményeire és a sérelemdíj funkciójára tekintettel a jogsértés megállapításának tényén kívül további jogkövetkezmény alkalmazása (így különösen sérelemdíj megítélése) nem indokolt.

- [5] 1.4. A jogerős ítélet ellen az indítványozó terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatását és a kereseti kérelem teljesítését, másodlagosan az első- és másodfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az eljáró bíróságok új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. A Kúria a felülvizsgálati kérelem 1 500 000 forint sérelemdíj megfizetésére irányuló részét Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzésével hivatalból elutasította, tekintettel arra, hogy e körben az indítványozó az elsőfokú ítélettel szemben fellebbezéssel nem élt. A Kúria ezt követően meghozott Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria osztotta a Győri Ítélőtábla azon érvelését, hogy egyes, az Eütv.-ben nevesített betegjogok nem eredményeznek automatikusan személyiségi jogsérelmet, azonban megfelelő tényállás mellett a betegjogok megsértése egyben személyiségi jogsérelmet is eredményezhet. A Kúria megítélése szerint az indítványozónak nem csorbult az önrendelkezési joga attól, hogy egy nappal később szerzett tudomást az egyébként is negatív személyzeti leletéről, hiszen az egészségügyi állapota kérdésében semmilyen, az egészségét befolyásoló döntést nem kellett meghoznia. Hasonlóan, a tájékoztatáshoz való jog sérelme sem eredményezett a jelen esetben személyiségi jogsérelmet, ugyanis az indítványozó lelete negatív volt, és egy nap késéssel már valamennyi információ birtokában volt. Mindezen szempontokra figyelemmel a Kúria ítéletében a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [6] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszát, melyben a Kúria Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzése és Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Győri Ítélőtábla Pf.I.20.304/2018/4/I. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [7] Az indítványozó szerint a Kúria Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítélete (valamint a Győri Ítélőtábla Pf.I.20.304/2018/4/I. számú ítélete) azért ütközik az Alaptörvény II. cikkébe, mert az önmagában a betegjogi jogsértés ténye alapján nem állapított meg személyiségi jogi jogsérelmet. Az indítványozó érvelése szerint a Győri Ítélőtábla és a Kúria azon érvelése, miszerint a betegjogok nem minősülnek egyben személyiségi jognak, azzal a következménnyel jár, hogy gyakorlatilag megszűnik a betegjogok hatékony érvényesítésének lehetősége. Az indítványozó (és más betegek is) ennek megfelelően az Eütv. szerinti betegjogok megsértése esetén csupán a betegjogok megsértése tényének megállapítását kérhetik a bíróságoktól, sérelemdíj igénylése nélkül. Az alkotmányjogi panasz szerint az Eütv. szerinti betegjogok az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltóságból levezethető önrendelkezési jog egyes részelemeinek tekinthetőek. Az önrendelkezési jog ugyanis az ún. tájékozott beleegyezés (*informed consent*) megvalósulását garantálja, melynek szükségszerű előfeltétele a tájékoztatás megléte.
- [8] Az indítványozó panaszában az I. cikk (1) bekezdésével összefüggésben (melynek megsértését arra hivatkozással nem állítja, hogy ez a rendelkezés alkotmányjogi panasz eljárás keretében nem hívható fel) kiemeli, hogy amennyiben a jelenleg hatályos jogérvényesítési eszközök keretei között nincs lehetőség a betegjogok érvényesítésére, akkor az állam nem tesz eleget annak a kötelezettségének, hogy biztosítsa az emberi méltósághoz való jog és az ebből levezethető önrendelkezési jog egészségügyi ellátás során bekövetkező megsértése miatti jogérvényesítés lehetőségét.
- [9] Az alkotmányjogi panasz azt is kiemeli, hogy a Kúria (és a Győri Ítélőtábla) jogértelmezése az Alaptörvény 28. cikkével is ellentétes volt, ugyanis a személyiségi jogi jogsérelm megállapításához a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkezésének bizonyítását várta volna el.

- [10] A Kúria Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzésének az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésébe ütközését az indítványozó arra tekintettel állítja, hogy a Kúria jogsértően alkalmazta a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 271. § (1) bekezdését, ezáltal elzárva az indítványozót a jogorvoslatihoz való jogának gyakorlásától. Az indítványozó szerint a Kúria tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a másodfokú bíróság helyben hagyta az elsőfokú bíróság ítéletét; a másodfokú bíróság valójában megváltoztatta az ítéletet, ráadásul éppen a sérelemdíjra kiterjedően. Az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét is állítja a Kúria végzésével összefüggésben, azonban az alkotmányjogi panasz erre vonatkozóan indokolást nem tartalmaz.
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatósága általános törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó jogi képviselője a Kúria ítéletét és végzését egyaránt 2020. július 21-én vette kézhez. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2020. szeptember 21-én, határidőben nyújtotta be az ügyben első fokon eljáró Tatabányai Törvényszékre. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogi képviselője meghatalmazását csatolta.
- [13] 4. Az indítványozó külön érvelés alapján állította a Kúria Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzése és Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességét. Ezek közül az Alkotmánybíróság elsőként az alkotmányjogi panasz Kúria Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzését támadó elemét vizsgálta meg, és az alábbi következtetésekre jutott. Az Abtv. 27. §-a értelmében alkotmányjogi panasszal „az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés” támadható. Az Alkotmánybíróság a 3269/2016. (XII. 20.) AB végzésében akként foglalt állást, hogy „a Kúria mint felülvizsgálati bíróság [...] az indítványozó felülvizsgálati kérelmét – törvénybe foglalt kizáró ok fennállása alapján – hivatalból elutasító végzése nem minősül sem az ügy érdemében hozott döntésnek, sem pedig a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek” {Indokolás [17], hasonlóan például: 3075/2019. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [19]}.
- [14] A Kúria Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzésével az indítványozó felülvizsgálati kérelmének 1 500 000 forint sérelemdíj megfizetésére irányuló részét hivatalból elutasította, ugyanis a régi Pp. 271. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak, ha a fél a fellebbezési jogával nem élt és a másik fél fellebbezése alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú határozatot helyben hagyta. A Kúria ezt követően meghozott, Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítéletével bírálta el az indítványozó felülvizsgálati kérelmének érdemi elbírálásra alkalmas elemeit, és zárta le ezzel az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló bírósági eljárást. Mindez egyben azt is jelenti, hogy a Kúria Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzése a jelen ügyben nem minősül sem az ügy érdemében hozott döntésnek, sem pedig a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek, ekként az alkotmányjogi panasz Kúria Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzését támadó eleme nem teljesíti az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a)* pontja szerinti követelményt.
- [15] 5. Az Alkotmánybíróság ezt követően a Kúria Pfv.III.20.635/2019/5. számú, az előző pontban foglaltak szerint az alkotmányjogi panasz alapját képező peres eljárást érdemben befejező ítélete tekintetében vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz teljesíti-e a befogadhatóság feltételeit.
- [16] 5.1. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés *a)* pont, 52. § (1b) bekezdés *b)* pont], hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozzon. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint sem az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése (melynek megsértését egyébiránt maga az indítványozó sem állítja), sem pedig az Alaptörvény 28. cikke nem tartalmaz az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogot [az I. cikk (1) bekezdésére legutóbb például: 3284/2021. (VII. 7.) AB végzés, Indokolás [22], a 28. cikkre legutóbb például: 3321/2021. (VII. 23.) AB végzés, Indokolás [16]]. Ennek megfelelően az alkotmányjogi panasz ebben az elemében nem teljesíti az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a)* pontja és 52. § (1b) bekezdés *b)* pontja követelményét.

- [17] 5.2. Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény II. cikkének állított sérelmével összefüggésben a határozott kérelem követelményének megfelel.
- [18] 5.3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [19] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azért állította a Kúria ítéletének alaptörvény-ellenességét, mert az önmagában a betegjogi jogsértés ténye alapján nem állapított meg személyiségi jogi jogsérelmet, márpedig az indítványozó érvelése szerint a megközelítés, miszerint a betegjogok nem minősülnek egyben személyiségi jogoknak is, azzal a következménnyel jár, hogy gyakorlatilag megszűnik a betegjogok hatékony érvényesítésének lehetősége.
- [20] Az Alkotmánybíróság a 36/2000. (X. 27.) AB határozatában úgy foglalt állást, hogy az Eütv. az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében foglalt emberi méltósághoz való jogot érvényre juttató garanciális rendelkezéseket tartalmaz a betegek önrendelkezési joga tekintetében (ABH 2000, 241, 254). Ezt az értelmezést erősítette meg a 30/2013. (X. 28.) AB határozat is, amikor kimondta, hogy „az emberi méltósághoz való jog egyfajta részjogosítványként magában foglalja az önrendelkezés szabadságához való alkotmányos alapjogot is. Ezen értelmezéssel egyezően az Eütv. az emberi méltósághoz való jogot érvényre juttató garanciális rendelkezéseket tartalmaz a betegek önrendelkezési joga tekintetében.” (Indokolás [32]) Az Eütv. szerinti betegjogok tehát végső soron valóban az Alaptörvény II. cikke szerinti emberi méltósághoz való jogra vezethetők vissza. Mindez egyben azt is jelenti, hogy az alkotmányjogi panasz e vonatkozásban alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel.
- [21] Az indítványozó érvelésével ellentétben a Kúria ítéletéből nem az következik, hogy az Eütv. szerinti betegjogok sérelme soha nem eredményezhet személyiségi jogi jogsértést, és ezáltal a Kúria jogértelmezésének következményeként a magyar jogrendszerben nem biztosított az Eütv. szerinti betegjogok hatékony érvényesítésének lehetősége. Ha az indítványozó ezen érvelése helyes volna, úgy az a hivatkozott alkotmánybírósági gyakorlat alapulvételével felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. A Kúria ítéletében azonban valójában csak azt emelte ki, hogy az Eütv. szerinti betegjogok megsértése nem eredményez automatikusan személyiségi jogsérelmet és ezáltal a Ptk. szerinti személyiségi jogvédelmet, azonban megfelelő tényállás esetén a betegjogok megsértése egyben személyiségi jogsérelmet is eredményezhet. A Kúria ítéletének helyes értelmezése éppen ezért (az indítványozó érvelésével szemben) valójában az, hogy az Eütv. szerinti betegjogok csekély mértékű sérelme (mint amilyenek a Kúria az indítványozót ért sérelmet is minősítette) még nem szükségképpen éri el a személyiségi jogi jogsértés szintjét – melyből azonban az is egyértelműen következik, hogy a súlyosabb betegjogi jogsértések egyben személyiségi jogi jogsértésnek is minősülhetnek. Az indítványozó ügyében azonban a Kúria úgy ítélte meg, hogy figyelemmel az ügy körülményeire (így különösen arra, hogy az indítványozó mindössze egy nappal később szerzett tudomást az egyébként is negatív személyzeti leletéről, és a lelet birtokában sem kellett semmilyen, az egészségét befolyásoló döntést hoznia, a késelem pedig nem tette tervezhetetlenné az indítványozó további életmódját), a személyiségi jogsértés megállapítása nem indokolt (lásd a Kúria ítéletének [26] bekezdését). Ennek megfelelően az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét sem vetette fel.
- [22] Mindezen szempontokra figyelemmel az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény II. cikkének állított sérelmével összefüggésben nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem fogalmaz meg, azaz nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos befogadhatósági feltételek egyikét sem.
- [23] 6. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapulvételével az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra is, visszautasította.

Budapest, 2021. október 12.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1645/2020.

